Väylävirasto

VÄYLÄ/1206/Vv-04.00/2026

Inarin kunnan lausunto Väyläviraston ohjelmakokonaisuuden luonnoksesta vuosille 2026-2034

Väylävirasto pyytää lausuntoa vuosille 2026-2034 laadittavana olevaan ohjelmakokonaisuuteen 31.8.2026 mennessä. Lausuttavaan luonnoskokonaisuuteen sisältyy:

1. Liikenne 12 -suunnitelma
2. Perusväylänpidon suunnitelma
3. Suunnitteluohjelma
4. Investointiohjelma.

Lausuntopyynnön tavoitteisiin vastaaminen:

1. Toteuttaako ohjelmakokonaisuus mielestänne parhaalla mahdollisella tavalla Liikenne 12 - suunnitelmassa sille asetettuja tavoitteita ja linjauksia?

Liikenne 12 -suunnitelmassa mainittua:

- Liikenne 12 liikennejärjestelmälle on asetettu kolme priorisoitua tavoitetta; toimivuus, turvallisuus ja kestävyys.
- Vision mukaan Suomen liikennejärjestelmä on vuonna 2050 toimiva, turvallinen ja kestävä, edullisesti kaikille väestöryhmille saavutettava sekä Suomen elinkeinoelämän kilpailukykyä ja kasvua tukeva
- Liikenne 12 -suunnitelman mukaisesti valtio nostaa nykyisen liikenneinfran perusväylänpidon tasoa vuosina 2030-2037.

Inarin kunta lausunto Liikenne 12 -suunnitelmasta:

Huomionarvoista on, että luonnoksessa ei ole nimettynä ainuttakaan kohdetta Inarin kunnan alueelle suunnitteluvuosille. Tilanne on ollut vastaava vuosille 2025–2032 annetun ohjelmakokonaisuuden osalta, mitä Inarin kunta pitää erittäin huolestuttavana suuntana.

Inarin kunta katsoo, että Liikenne 12 -suunnitelmalle asetettuihin tavoitteisiin ja linjauksiin nähden Inari-Kittilä välin suunnitellun kriittisen yhteyden seututie 955 Pokantien perusparannuksen puuttuminen investointiohjelmasta on keskeinen puute koko ohjelmakokonaisuudessa. Pokantiellä vuoden keskimääräinen vuorokausiliikenne on kasvanut kymmenessä vuodessa merkittävästi Väyläviraston liikennemäärätilaston mukaan ja sen merkitys on geopoliittisesti korostunut.

Inarin kunta on tunnistettu kasvavana, vetovoimaisena ja elinvoimaisena kuntana, jossa väestö ja yritysten määrä on ollut kasvussa useana vuonna. Inarin tulevaisuuskuva näyttää potentiaalia

jatkuvalle kehitykselle ja kasvulle. Väyläverkoston merkityksestä alueellisesti kertoo se, että Inarin kunta on kooltaan 5 % koko Suomen pinta-alasta. Inarin kunta on osa laajaa väyläverkostoa, jonka naapureita ovat Norja, Venäjä, Utsjoki, Enontekiö, Kittilä ja Sodankylä. Inarin kuntaa halkoo pitkittäissuunnassa valtatie 4 ja sen useat, asutut, elinvoimaiset kylät sijoittuvat valtion väyläverkoston varrelle. Huoltovarmuuden ja poikkeustilanteiden liikkuvuuden kannalta vaihtoehtoisen poikittaisyhteyden seututie 955 Pokantie merkitys on keskeinen ainoana yhteytenä.

Ohjelmakokonaisuudesta puuttuvat kokonaan Inarin kunnan alueelle kohdistuvat suunnitelmalliset perusparannus- ja kehittämishankkeet. Inarin kunta pitää tärkeänä pitkäjänteistä ja suunnitelmallista yhteistyötä väyläverkon kehittämisessä. Kunnalla on laaja kokonaiskuva alueen kehitysnäkymistä sekä maankäytön muutoksista ja niiden tieverkolle aiheuttamista kehittämistarpeista.

Suunnitelmallisen yhteistyön ja ennakoivien investointien avulla voidaan toteuttaa vaikuttavaa ja kustannustehokasta liikenneinfrastruktuurin ylläpitoa ja kehittämistä pitkällä aikavälillä. Samalla voidaan hyödyntää synergiaetuja erityisesti niissä investointikohteissa, joiden yhteydessä on tiedossa maankäytön muutoksia tai merkittävää kehityspotentiaalia sekä valtion että kunnan vastuualueilla.

Maankäytön kehittäminen tukee elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä mahdollistaa toimivan, turvallisen ja kestävän kasvun. Tässä saavutettavuudella ja toimivalla liikenneverkolla on keskeinen merkitys.

Yhtenä ei-toivottuna suuntauksena on Väylävirasto esittänyt teiden kunnon heikkenemisestä johtuen nopeusrajoitusten laskua tietyillä tieosuuksilla, josta Inarin kunta on antanut aiemmin lausuntonsa Väylävirastolle (28.6.2024). Tien kunnon heikkeneminen ja siitä johtuva nopeuksien tai nopeusrajoituksien lasku vaikuttaa negatiivisesti alueelliseen saavutettavuuteen, palvelutason laatuun ja turvallisuuteen ajallisesti pitenevien ensihoidon, muun terveydenhoidon, koulu- ja työmatkojen osalta. On selvää, että valtion palveluverkon supistuttua pohjoisessa tieverkon kunnon rapistuminen ei voi, eikä saa olla vaikutuksia monistava ja heikentävä tekijä. Lapin alueella merkittävää on vaihtoehtoisten kiertoteiden puute.

Lapin hyvinvointialueen tiedotteen (26.6.2024) mukaan lappilaisista alle 40 minuutin päässä päivystyksestä asuu vain 66 prosenttia, kun koko maassa luku on 85 prosenttia. Sairaalaverkkoa ja terveyspalveluita koskevilla muutoksilla on heikennetty entisestään tätä tilannetta. Eri tasolla ja asioissa tehtävien päätösten osalta on tärkeää tiedostaa ja arvioida kumulatiivisia vaikutuksia muun muassa perusoikeudellisten palveluiden osalta koskien työssäkäyviä, lapsia ja vanhenevaa väestöä.

Pohjois-Lapin maakuntakaavasta on maankäytöllisistä syistä poistettu mahdollisuus osoittaa raideliikennettä. Tästä syystä tieverkoston toimivuus ja sujuvuus kuljetus- ja kulkuväylänä on merkittävä niin paikallisesti kuin läpi kuljettaessa. Elinkeinoelämän ja työssäkäynnin kannalta vaikutukset matka-aikojen pidentymisessä ovat haitallisia. Eri alueet tulee olla saavutettavissa kohtuuaikaisesti niiden ominaispiirteet huomioiden.

Inarin kunnassa matkailu on merkittävä elinkeino ja keskeinen osa kunnan taloutta. Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta on 43,2 prosenttia, ja välitön matkailutulo vuonna 2025 oli 175 miljoonaa euroa. Valtion väyläverkon kunto on yksi alueen elinvoimaisuudesta ja hyvinvoinnista kertovista tekijöistä sekä samalla tärkeä osa sitä mielikuvaa, joka matkailijoille Suomesta muodostuu.

Kilpailukyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen matkailusektorilla on tärkeää koko Lapin alueelle. Inarin matkailijoista noin 70 prosenttia on kansainvälisiä vierailijoita, joille pohjoiset sääolosuhteet sekä liikenteessä liikkuvat porot ja hirvet ovat vieraita. Lisäksi merkittävä osa matkailijoista liikkuu vuokra-autoilla tai linja-autokuljetuksilla.

Tieverkon kunnolla on suuri merkitys matkailijoiden turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen kannalta. Hyväkuntoinen ja turvallinen väyläverkko tukee matkailun sujuvuutta sekä vahvistaa alueen vetovoimaa. Inarin kautta kulkee merkittäviä matkailureittejä niin Norjaan kuin Kittilän ja Muonion sekä Rovaniemen suuntaan, mikä korostaa väyläverkon toimivuuden merkitystä myös laajemmassa alueellisessa ja kansainvälisessä liikenteessä.

2. Perusväylänpidon suunnitelma: onko perusväylänpitoon osoitettu rahoitus kohdennettu perustellusti ja vaikutukset kuvattu ymmärrettävästi?

Perusväylänpidon suunnitelmassa mainittua:

- Perusväylänpidon tarkoitus on varmistaa olemassa olevan väyläverkon liikennöitävyys ja kunto.
- Perusväylänpidon rahoituksen tasoon esitetään edelleen niukennusta vuosille 2027-2029. Ennakoivan kunnossapidon edellyttämiä oikea-aikaisia toimenpiteitä ei pystytä toteuttamaan.
- Huolena on tunnistettu perusväylänpidon rahoituksen pitkään jatkunut niukkuus tarpeisiin nähden, mikä on johtanut väylien korjausvelan jatkuvaan kasvuun, merkittävään priorisointitarpeeseen ja parantamishankkeiden toteuttamisen jonoutumiseen.
- Huonokuntoisien väylien ylläpito on haastavaa ja riski turvallisuudelle.

Inarin kunnan lausunto perusväylänpidon suunnitelmasta:

Perusväylänpidon ennakoimattomat korjaustarpeet ja kustannukset kohdistuvat jatkossa väistämättä Inarin kaltaisiin kuntiin, mikäli väyläverkon kehittämiseen ja perusparannuksiin ei tehdä riittäviä suunnitelmallisia investointeja. Tällöin lausunnon kohdassa 1 esiin tuodut huolenaiheet korostuvat entisestään. Erityisen tärkeää on turvata liikenneverkon jatkuva toimivuus alueella, jossa etäisyydet ovat pitkiä ja sääolosuhteet vaativat. Samalla on huomioitava kuntalaisten ja alueella vierailevien henkilöiden kokonaisturvallisuus sekä turvallisuuden tunne erityisesti pimeinä ja kylminä talvikuukausina.

Talvikunnossapidon laadussa on koettu viime vuosina heikentymistä ja puutteita oikea-aikaisuudessa. Myös levähdysalueiden auraamattomuus talvisin ja siisteys erityisesti kesäaikana on nähty puutteellisena. Näiden palveluiden taso ei saa heikentyä nykyisestä. Huonokuntoinen väyläverkko ja epäsiistit levähdysalueet luovat kielteisen mielikuvan alueesta ja heikentävät sen vetovoimaa. Tämä voi osaltaan vaikeuttaa alueen kasvupotentiaalin hyödyntämistä tilanteessa, jossa elinvoiman ja matkailun kehitysnäkymät ovat myönteiset. Levähdysalueiden auraamisen puute vaikuttaa vuokra-autoilijoiden kokemaan turvallisuuteen ja aiheuttamiin vaaratilanteisiin.

TEN-T-asetuksen mukaisten levähdysalueita koskevien tavoitteiden ja kriteerien toteutumisesta tulee huolehtia myös Lapissa. Mikäli markkinaehtoisin ratkaisuin ei saavuteta vaadittua palvelutasoa tai riittävää levähdysalueverkostoa, on vähimmäisvaatimusten täyttyminen varmistettava muilla toimenpiteillä.

Perusväylänpidossa tulee olla mahdollisuus huomioida myös pienet, mutta liikenneturvallisuuden kannalta merkittävät ja kiireelliset parannuskohteet. Tällaisia tarpeita tunnistetaan muun muassa

alueellisissa liikenneturvallisuustyöryhmissä, joiden esiin nostamiin havaintoihin on voitava reagoida riittävän nopeasti. Inarin kunta pitää tätä yhteistyötä erittäin tärkeänä osana kunnan ja valtion välistä liikenneturvallisuustyötä.

3. Suunnitteluohjelma: mitä suunnittelukohteita tulisi edistää lähivuosina? Mitä perusteluja näiden edistämiselle on?

Inarin kunnan lausunto suunnitteluohjelmasta:

Pyörämatkailun kasvun sekä valtakunnallisten ilmasto- ja liikennepoliittisten tavoitteiden huomioiminen on tärkeää väyläverkon kehittämisessä. Kävelen ja pyöräillen liikuttujen arjen matkojen osuuden kasvattaminen vähähiilisinä kulkutapoina edellyttää, että niiden nykyiset ja tulevat tarpeet tunnistetaan ja huomioidaan suunnittelussa ennakoivasti.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämistä tulee tukea liikenneympäristöä kehittämällä sekä parantamalla liikenneturvallisuutta erityisesti vilkkaasti liikennöidyllä TEN-T-verkolla ja sen vaikutusalueilla. Inarin kunnan alueella tämä koskee erityisesti Saariselkä-Ivalon taajama-Inarin taajama -väliä. Suunnittelussa on lisäksi hyödynnettävä kuntien kävelyn ja pyöräilyn edistämisohjelmissa, liikenneturvallisuustyöryhmissä sekä muissa kuntalaisia ja sidosryhmiä osallistavissa prosesseissa esiin nousseita kehittämistarpeita.

Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen tukee asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, vahvistaa työpaikkojen saavutettavuutta eri kulkutavoilla sekä edistää kylien ja taajamien lievealueiden elinvoimaisuutta. Näihin tavoitteisiin liittyvät kehittämistarpeet kohdistuvat usein valtion väyläverkkoon, minkä vuoksi tiivis yhteistyö kuntien kanssa on ensiarvoisen tärkeää vaikuttavimpien kohteiden tunnistamisessa ja priorisoinnissa.

Suunnitteluohjelman kohteisiin esitetään suunnitteluvarannon tukemiseksi Inarin kunnan kävelyn – ja pyöräilyn edistämisohjelmassa tunnistettuja toimenpiteitä:

- Seututie 955 Inari-Pokka välin toteutuksen yhteydessä leveämpi piennar kevyenliikenteen turvallisuuden turvaamiseksi ja liikennöitävyyden varmistamiseksi
- Valtatie 4 Ivalonjoen sillan kevyenliikenteen turvallisuus
- Ivalo-Keväjärvi jalankulku- ja pyöräilymahdollisuuksien parantamisen tarkastelu
- Inarin kirkonkylän Sarviniementien turvallisuus
- Valtatie 4 Saariselän keskustan ja länsipuolen alikulun suunnittelu.

4. Investointiohjelma: miten muuttaisitte ohjelmaa seuraavan päivityksen yhteydessä sille määritetyn talouskehyksen puitteissa? Millaisia positiivisia vaikutuksia muutoksella saavutettaisiin?

Inarin kunnan lausunto investointiohjelmasta:

Inarin kunta pitää merkittävänä puutteena sitä, että seututien 955 (Pokantie) perusparantaminen välillä Inari-Kittilä puuttuu investointiohjelmasta. Seututie 955 on Pohjois-Lapin ainoa poikittainen tieyhteys, jonka merkitys itä-länsisuuntaiselle liikkumiselle on alueellisesti keskeinen. Tien peruskorjaukselle on ollut ilmeinen ja pitkäaikainen tarve jo vuosikymmenten ajan.

Tien elinkeinopoliittinen, matkailullinen ja kulttuurinen merkitys sekä sen rooli sotilaallisen liikkuvuuden, huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden näkökulmasta on laajasti tunnistettu. Tie

palvelee Inarin ja Kittilän kuntien asukkaita, yrityksiä ja matkailijoita sekä muodostaa tärkeän osan pohjoisen liikennejärjestelmää. Lisäksi se on lyhin tieyhteys Inarista Ruotsiin ja sitä kautta edelleen Eurooppaan.

Tien heikko kunto on johtanut merkittäviin liikenneturvallisuusriskeihin ja siihen, että osa tienkäyttäjistä välttää reitin käyttöä turvallisuussyistä. Vuorokautinen liikennemäärä on kuitenkin ollut kasvussa viimeisen kymmenen vuoden tilaston mukaan.

Tien perusparantaminen ei lisää ylläpidettävän väyläverkon määrää, vaan parantaa olemassa olevan yhteyden toimivuutta, turvallisuutta ja käytettävyyttä parantaen saavutettavuutta alueella. Hankkeessa ei myöskään ole kyse poikkeuksellisen vaativasta liikenneinfrastruktuurista tai teknisesti monimutkaisista ratkaisuista, vaan tavanomaisesta tiehankkeesta, jonka toteutuksen ja ylläpidon kustannukset ovat hyvin ennakoitavissa.

Pokantien kriittinen merkitys alueelle on tunnistettu laajasti. Tien kunnostamisen tarpeesta vallitsee yhteinen näkemys kuntien, alueen yritysten, sidosryhmien ja maanomistajien kesken.

Pokantien käytettävyyden ja palvelutason parantamisen vaikutukset:

- tasapainottaa liikennemääriä tarjoamalla vaihtoehtoisen reitin valtatielle 4
- parantaa Enontekiön ja Utsjoen välisiä saamelaisalueen yhteyksiä Inarin kautta, jossa sijaitsee keskeisiä hallinnollisia ja palvelutoimintoja
- lyhentää Kittilän ja Inarin, kahden voimakkaasti kehittyvän matkailualueen, välistä matka-aikaa ja etäisyyttä sekä parantaa elinkeinoelämän saavutettavuutta ja kilpailukykyä
- vahvistaa huoltovarmuutta, liikenneturvallisuutta, toimintavarmuutta ja alueellista kestävyyttä sekä tukee haja-asutusalueiden elinvoimaisuutta (saavutettavuus)
- toteutettavissa teknisiltä ratkaisuiltaan tavanomaisena tiehankkeena, jonka rakentamis- ja ylläpitokustannukset ovat ennakoitavia verrattuna monimutkaisempiin liikenneinvestointeihin
- edesauttaa tien ylläpitoa ja ehkäisee ennakoimattomia liikennöitävyys puutteita.

Inarin kunnan alueelle kohdistuvien investointikohteiden puuttuminen ohjelmasta antaa väyläverkon kehittämisen näkökulmasta puutteellisen kuvan alueen tarpeista ja kehitysnäkymistä. Tästä syystä kunta on keskittänyt tieverkkoa koskevan edunvalvontansa erityisesti seututien 955 kehittämiseen, vaikka kunnassa on tunnistettu myös useita muita kehittämistä edellyttäviä kohteita. Kunta on lisäksi tietoisesti jättänyt lausunnossa nostamatta esiin useita vaikutuksiltaan merkittäviä, mutta kustannuksiltaan haastavampia hankkeita.

Inarin kunta esittää, että seututien 955 perusparantaminen välillä Inari-Kittilä lisätään investointiohjelmaan ja että hankkeen jatkovalmistelua edistetään viipymättä sen liikenneturvallisuutta, huoltovarmuutta, matkailua, elinkeinoelämää ja kokonaisturvallisuutta tukevan merkityksen vuoksi.

5. Ohjelmakokonaisuus: miten koette sen, että Väyläviraston ohjelmat esitetään nyt yhtenä kokonaisuutena?

Esitystapa on hyvä ja antaa valtion budjetoinnista kokonaiskuvan liikennejärjestelyiden kehittymisen osalta.

6. Miten muuten haluatte kommentoida ohjelmakokonaisuutta?

Inarin kunta kiittää mahdollisuudesta lausua Väyläviraston ohjelmakokonaisuuteen ja liikenteen monikanavaisesta yhteistyöstä valtion suuntaan. Väyläverkoston toimivuudella on kunnalle äärimmäisen keskeinen ja moninainen vaikutus.

Inarin kunnanhallitus

Tommi Kasurinen
kunnanjohtaja

Reetta-Mari Tammela
tekninen johtaja